

Algebra ir geometrija informatikams. Paskaitų konspektas. Rimantas Grigutis

7 paskaita(2002 10 18) Matricos.

Matricų aibė $\mathbf{M}_{m \times n}(\mathbf{F})$.

Matrica yra stačiakampė lentelė su joje įrašytais skaičiais. Matricų, kuriose yra m eilučių ir n stulpelių, sakysime $m \times n$ matricos, aibę žymėsime $\mathbf{M}_{m \times n}(\mathbf{F})$, čia $\mathbf{F} \Leftrightarrow$ arba racionaliųjų skaičių aibė $\mathbf{Q}$, arba realiųjų skaičių aibė $\mathbf{R}$. Pačias matricas žymėsime didžiosiomis lotyniškomis raidėmis, o lygybė $A = (a_{ij})$ reikš, kad matricos elementai yra skaičiai a_{ij} . Pats skaičius a_{ij} yra $i \Leftrightarrow$ oje eilutėje ir $j \Leftrightarrow$ ame stulpelyje. Dažnai skaičių $a_{ij} \in \mathbf{F}$ žymi ir taip : $a_{ij} = (A)_{ij}$. Mes naudosimės abiem žymenimis.

Sakysime, kad dvi $m \times n$ matricos $A = (a_{ij})$ ir $B = (b_{ij})$ yra lygios, $A = B$, jei $a_{ij} = b_{ij}$ su visais i ir j .

Matricų aibėje $\mathbf{M}_{m \times n}(\mathbf{F})$ yra apibrėžiami šie veiksmai:

Matricų sudėtis:

$$A + B = (a_{ij}) + (b_{ij}) = (a_{ij} + b_{ij}), \text{ t.y. } (A + B)_{ij} = (A)_{ij}.$$

Matricos daugyba iš skaičiaus:

$$\lambda \cdot A = \lambda \cdot (a_{ij}) = (\lambda a_{ij}), \text{ t.y. } (\lambda A)_{ij} = \lambda (A)_{ij}.$$

Apibrėžimai.

- 1) Matricos A priešinga matrica vadinsime matricą ($\Leftrightarrow 1$) $\cdot A = \Leftrightarrow A$.
- 2) Matricą $O = (o_{ij}) \in \mathbf{M}_{m \times n}(\mathbf{F})$, $o_{ij} = 0$ su visais i ir j , vadinsime nulinę matricą.

Matricų aibėje $\mathbf{M}_{m \times n}(\mathbf{F})$, kurioje apibrėžti sudėties ir daugybos iš skaičiaus veiksmai, yra teisingos šios savybės(čia $\lambda, \mu \Leftrightarrow$ skaičiai, A, B ir $C \Leftrightarrow$ matricos iš $\mathbf{M}_{m \times n}(\mathbf{F})$):

V1.(sudėties asociatyvumas) $(A + B) + C = A + (A + C)$.

V2.(sudėties komutatyvumas) $A + B = B + A$.

V3.(nulinės matricos egzistavimas) $O + A = A$.

V4.(priešingos matricos egzistavimas) $A + (\neg A) = O$.

V5. $(\lambda + \mu)A = \lambda A + \mu A$.

V6. $\lambda(A + B) = \lambda A + \lambda B$.

V7. $(\lambda\mu)A = \lambda(\mu A)$.

V8. $1 \cdot A = A$.

Tegu $A_1, \dots, A_s \in \mathbf{M}_{m \times n}(\mathbf{F})$, o $\alpha_1, \dots, \alpha_s \in \mathbf{F}$. Matrica $\alpha_1 A_1 + \dots + \alpha_s A_s$ vadina matricų $A_1, \dots, A_s$ **tiesine kombinacija**. Parodysime, kaip tiesinių lygčių sistemą reikštį stulpelių tiesine kombinacija.

Tegu turime tiesinių lygčių sistemą

$$\left\{ \begin{array}{l} a_{11}x_1 + a_{12}x_2 + \dots + a_{1n}x_n = b_1 \\ a_{21}x_1 + a_{22}x_2 + \dots + a_{2n}x_n = b_2 \\ \dots \\ a_{m1}x_1 + a_{m2}x_2 + \dots + a_{mn}x_n = b_m \end{array} \right. . \quad (1)$$

Pažymėkime stulpelius:

$$A_1 = \begin{pmatrix} a_{11} \\ a_{21} \\ \dots \\ a_{m1} \end{pmatrix}, A_2 = \begin{pmatrix} a_{12} \\ a_{22} \\ \dots \\ a_{m2} \end{pmatrix}, \dots, A_n = \begin{pmatrix} a_{1n} \\ a_{2n} \\ \dots \\ a_{mn} \end{pmatrix} \text{ ir } B = \begin{pmatrix} b_1 \\ b_2 \\ \dots \\ b_m \end{pmatrix}.$$

Tada sistemą (1) galima užrašyti ir taip:

$$x_1 A_1 + x_2 A_2 + \dots + x_n A_n = B.$$

Taigi, norint išspręsti tiesinių lygčių sistemą (1) reikia mokėti stulpelį B reikštį stulpelių $A_1, A_2, \dots, A_n$ tiesine kombinacija.

Matricų sandaugą.

Apibrėžimas. Matricų A ir B sandauga $A \cdot B = AB$ apibrėžiama tik tada kai matricos A stulpelių skaičius sutampa su matricos B eilučių skaičiumi. Jeigu $A = (a_{ij}) \in \mathbf{M}_{m \times n}$ ir $B = (b_{ij}) \in \mathbf{M}_{n \times l}$, tai matrica $AB \in \mathbf{M}_{m \times l}$ ir

$$(AB)_{ij} = \sum_{s=1}^n (A)_{is} (B)_{sj} = a_{i1}b_{1j} + a_{i2}b_{2j} + \cdots + a_{in}b_{nj}.$$

Pavyzdžiai.

$$\begin{aligned} 1) \left(\begin{array}{ccc} 1 & 2 & 3 \end{array} \right) \left(\begin{array}{c} 1 \stackrel{\Leftrightarrow 1}{=} \\ 3 \stackrel{\Leftrightarrow 4}{=} \\ 1 \quad 3 \end{array} \right) &= \left(\begin{array}{cc} 1 \cdot 1 + 2 \cdot 3 + 3 \cdot 1 & 1 \cdot (\Leftrightarrow 1) + 2 \cdot (\Leftrightarrow 4) + 3 \cdot 3 \end{array} \right) = \\ &= \left(\begin{array}{cc} 10 & 0 \end{array} \right). \\ 2) \text{ Sandauga } &\left(\begin{array}{c} 1 \stackrel{\Leftrightarrow 1}{=} \\ 3 \stackrel{\Leftrightarrow 4}{=} \\ 1 \quad 3 \end{array} \right) \left(\begin{array}{ccc} 1 & 2 & 3 \end{array} \right) \text{ neapibrėžta.} \\ 3) \left(\begin{array}{cc} 3 & 5 \\ 1 & 2 \end{array} \right) \left(\begin{array}{cc} \Leftrightarrow 3 & 2 \\ 4 & 7 \end{array} \right) &= \left(\begin{array}{cc} 11 & 41 \\ 5 & 16 \end{array} \right) \\ 4) \left(\begin{array}{cc} \Leftrightarrow 3 & 2 \\ 4 & 7 \end{array} \right) \left(\begin{array}{cc} 3 & 5 \\ 1 & 2 \end{array} \right) &= \left(\begin{array}{cc} \Leftrightarrow 7 & \Leftrightarrow 11 \\ 19 & 34 \end{array} \right). \end{aligned}$$

Matome, kad sandauga tarp matricų ne visada apibrėžta, o kai net apibrėžtata - ne visada komutatyvi(tai rodo paskutiniai du pavyzdžiai).

Tiesinų lygčių sistemą (1) galima užrašyti ir taip:

$$\left(\begin{array}{cccc} a_{11} & a_{12} & \cdots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \cdots & a_{2n} \\ \cdots & \cdots & \cdots & \cdots \\ a_{m1} & a_{m2} & \cdots & a_{mn} \end{array} \right) \left(\begin{array}{c} x_1 \\ x_2 \\ \cdots \\ x_n \end{array} \right) = \left(\begin{array}{c} b_1 \\ b_2 \\ \cdots \\ b_m \end{array} \right).$$

Matricų sandaugos veiksmo savybės:

$$S1. \lambda(AB) = (\lambda A)B = A(\lambda B).$$

$$S2. (\text{sandaugos asociatyvumas}) (AB)C = A(BC).$$

$$S3. (\text{distributyvumas}) (A+B)C = AC + BC.$$

$$S4. (\text{distributyvumas}) D(A+B) = DA + DB.$$

Kaip pavyzdį įrodytume sandaugos asociatyvumą.

Jeigu lygibės $(AB)C = A(BC)$ abi pusės yra apibrėžtos, tai $A \in \mathbf{M}_{m \times n}$, $B \in \mathbf{M}_{n \times r}$, $C \in \mathbf{M}_{r \times s}$. Tada $AB \in \mathbf{M}_{m \times r}$, $(AB)C \in \mathbf{M}_{m \times s}$ ir $BC \in \mathbf{M}_{n \times s}$, $A(BC) \in \mathbf{M}_{m \times s}$. Taigi matricos $(AB)C$ ir $A(BC)$ yra to pačio dydžio. Turime

$$\begin{aligned} ((AB)C)_{ij} &= \sum_{u=1}^r (AB)_{iu} \cdot (C)_{uj} = \sum_{u=1}^r \left(\sum_{v=1}^n (A)_{iv} (B)_{vu} \right) \cdot (C)_{uj} = \\ &= \sum_{\mathbf{u}=1}^{\mathbf{r}} \left(\sum_{v=1}^n ((A)_{iv} (B)_{vu}) \cdot (C)_{uj} \right) = \sum_{\mathbf{v}=1}^{\mathbf{n}} \left(\sum_{u=1}^r (A)_{iv} \cdot ((B)_{vu} (C)_{uj}) \right) = \\ &= \sum_{\mathbf{v}=1}^{\mathbf{n}} \left((A)_{iv} \cdot \sum_{u=1}^r ((B)_{vu} (C)_{uj}) \right) = \sum_{\mathbf{v}=1}^{\mathbf{n}} \left((A)_{iv} \cdot (BC)_{vj} \right) = (A(BC))_{ij}. \end{aligned}$$

Čia pasinaudojome skaičių distributyvumo savybe:

$$\begin{aligned} \sum_{\mathbf{u}=1}^{\mathbf{r}} \sum_{v=1}^n d_{uv} &= \sum_{\mathbf{u}=1}^{\mathbf{r}} (d_{u1} + d_{u2} + \dots + d_{un}) = \\ (d_{11} + d_{12} + \dots + d_{1n}) + (d_{21} + d_{22} + \dots + d_{2n}) + \dots + (d_{r1} + d_{r2} + \dots + d_{rn}) &= \\ (d_{11} + d_{21} + \dots + d_{r1}) + (d_{12} + d_{22} + \dots + d_{r2}) + \dots + (d_{1n} + d_{2n} + \dots + d_{rn}) &= \\ \sum_{\mathbf{v}=1}^{\mathbf{n}} (d_{1v} + d_{2v} + \dots + d_{rv}) &= \sum_{\mathbf{v}=1}^{\mathbf{n}} \sum_{u=1}^r d_{uv}. \end{aligned}$$

Įrodyta.

Paaikinsime matricų sandaugos veiksmo apibrėžimą tiesinių keitinių kompozicijos veiksmu. Tegu turime du tiesinius kintamujų keitinius:

$$y_1 = b_{11}x_1 + b_{12}x_2 + \dots + b_{1n}x_n$$

$$y_2 = b_{21}x_1 + b_{22}x_2 + \dots + b_{2n}x_n$$

.....

$$y_k = b_{k1}x_1 + b_{k2}x_2 + \dots + b_{kn}x_n$$

ir

$$\begin{aligned} z_1 &= a_{11}y_1 + a_{12}y_2 + \cdots + a_{1k}y_k \\ z_2 &= a_{21}y_1 + a_{22}y_2 + \cdots + a_{2k}y_k \\ &\dots \\ z_m &= a_{m1}y_1 + a_{m2}y_2 + \cdots + a_{mk}y_k . \end{aligned}$$

Užrašykime šiuos keitinius matricomis:

$$\begin{pmatrix} y_1 \\ y_2 \\ \dots \\ y_k \end{pmatrix} = B \begin{pmatrix} x_1 \\ x_2 \\ \dots \\ x_n \end{pmatrix} \text{ ir } \begin{pmatrix} z_1 \\ z_2 \\ \dots \\ z_m \end{pmatrix} = A \begin{pmatrix} y_1 \\ y_2 \\ \dots \\ y_k \end{pmatrix},$$

čia $A = (a_{ij}) \in \mathbf{M}_{m \times k}$ ir $B = (b_{ij}) \in \mathbf{M}_{k \times n}$ - keitinių matricos.
Tada tiesinio keitinio

$$\begin{aligned} z_1 &= c_{11}x_1 + c_{12}x_2 + \cdots + c_{1k}x_n \\ z_2 &= c_{21}x_1 + c_{22}x_2 + \cdots + c_{2k}x_n \\ &\dots \\ z_m &= c_{m1}x_1 + c_{m2}x_2 + \cdots + c_{mk}x_n \end{aligned}$$

matrica $C = \begin{pmatrix} c_{11} & \dots & c_{1k} \\ \dots & \dots & \dots \\ c_{m1} & \dots & c_{mk} \end{pmatrix}$ yra lygi AB :

$$\begin{pmatrix} z_1 \\ z_2 \\ \dots \\ z_m \end{pmatrix} = C \begin{pmatrix} x_1 \\ x_2 \\ \dots \\ x_n \end{pmatrix} = AB \begin{pmatrix} x_1 \\ x_2 \\ \dots \\ x_n \end{pmatrix}.$$

Apibrėžimas. Kvadratinė matrica $I_n = (\delta_{ij}) \in \mathbf{M}_{n \times n}$, $\delta_{ij} = \begin{cases} 1, & \text{kai } i = j \\ 0, & \text{kai } i \neq j \end{cases}$ vadinama $n \Leftrightarrow$ osios eilės vienetine matrica.

Akivaizdu, kad su visomis matricomis $A \in \mathbf{M}_{r \times n}$ ir $B \in \mathbf{M}_{n \times s}$ teisingos lygybes:

$$A \cdot I_n = I_r \cdot A = A \text{ ir } I_n \cdot B = B \cdot I_s = B.$$

Kvadratinių matricų aibė $\mathbf{M}_n$.

Nagrinėkime kvadratinių matricų aibę $\mathbf{M}_{n \times n}(\mathbf{F}) = \mathbf{M}_n(\mathbf{F}) = \mathbf{M}_n$. Aibėje $\mathbf{M}_n$ yra apibrėžtos trys operacijos: matricų suma, matricos sandauga iš skaičiaus ir matricų sandauga. Šių operacijų atžvilgiu teisingos šios savybės: *V1-V8; S1-S4*. Beto teisinga dar viena savybė:

S5.(vienetinės matricos egzistavimas) $A \cdot I_n = I_n \cdot A = A$ su visomis $A \in \mathbf{M}_n$.

Atsižvelgę į tai, kad

$$\lambda \cdot A = (\lambda I_n) \cdot A \text{ su visomis } A \in \mathbf{M}_n(\mathbf{F}) \text{ ir } \lambda \in \mathbf{F},$$

į kvadratinių matricų aibę $\mathbf{M}_n(\mathbf{F})$ galima žiūrėti kaip į aibės $\mathbf{F}$ "išplėtimą", jeigu skaičių λ sutapatinsime su matrica $\lambda \cdot I_n$ ir apibrėšime funkciją $f : \lambda \rightarrow \lambda \cdot I_n$, kuri yra bijekcija iš aibės $\mathbf{F}$ į aibę $\mathbf{M}_n(\mathbf{F})$, tenkinanti savybes(sakoma: "išlaiko operacijas"):

$$\begin{aligned} f(\lambda + \mu) &= f(\lambda) + f(\mu) \\ f(\lambda \cdot \mu) &= f(\lambda) \cdot f(\mu). \end{aligned}$$

Pastebėkime, kad skaitinės aibės $\mathbf{Q}$ ir $\mathbf{R}$ pasižymi dar dviejomis sandaugos veiksmo savybėmis:

S6.(sandaugos komutatyvumas) Su visais λ ir $\mu \in \mathbf{F}$ teisinga $\lambda \cdot \mu = \mu \cdot \lambda$.

S7.(atvirkštinio elemento egzistavimas) Su visais $\lambda \neq 0, \lambda \in \mathbf{F}$ egzistuoja atvirkštinis skaičius: $\lambda^{-1} = \frac{1}{\lambda} : \lambda \cdot (\lambda^{-1}) = 1$.

Mes jau žinome, kad kvadratinių matricų aibėje $\mathbf{M}_n(\mathbf{F})$ negalioja sandaugos komutatyvumo savybė (ne su visomis matricomis A ir B teisinga $AB = BA$). Aptarkime dabar kvadratinių matricų aibėje savybę *S7*.

Apibrėžimas. *Sakome, kad kvadratinė matrica $A \in \mathbf{M}_n(\mathbf{F})$ turi atvirkštinę matricą, jeigu egzistuoja tokia kvadratinė matrica $B \in \mathbf{M}_n(\mathbf{F})$, kad*

$$AB = BA = I_n.$$

Teiginys (atvirkštinės matricos vienatinumas). Jeigu B ir C yra matricos A atvirkštinės, tai $B = C$.

Įrodymas. Tegu matricos B ir C yra matricos A atvirkštinės:
 $AB = BA = I_n$ ir $AC = CA = I_n$. Tada

$$B = BI_n = B(AC) = (BA)C = I_nC = C$$

Įrodyta.

Pastaba. Matricos A atvirkštinę matricą žymi A^{-1} :

$$AA^{-1} = A^{-1}A = I_n.$$

Teorema. Tegu $A \in M_n(\mathbf{F})$. Visos žemiau pateiktos sąlygos yra ekivalenčios.

1. Matrica A - neišsigimusi.
2. Homogeninių tiesinių lygčių sistema $AX = O$ turi vienintelį sprendinį. Čia $X = \begin{pmatrix} x_1 \\ \dots \\ x_n \end{pmatrix}$ ir $O = \begin{pmatrix} 0 \\ \dots \\ 0 \end{pmatrix}$.
3. $\det A \neq 0$.
4. Matrica A turi atvirkštinę matricą.
5. Su kiekvienu stulpeliu $B = \begin{pmatrix} b_1 \\ \dots \\ b_n \end{pmatrix}$ tiesinių lygčių sistema $AX = B$ suderinta.

Prieš įrodant šią teoremą be įrodymo suformuluosime teiginį, kuriuo pasinaudosime teoremos įrodyme.

Teiginys. Tegu matricos A ir B tokios, kad apibrėžta AB . Tada

$$\begin{aligned} \text{rank}(AB) &\leq \text{rank } A, \\ \text{rank}(AB) &\leq \text{rank } B. \end{aligned}$$

Teoremos įrodymas. Jau aukščiau matėme, kad $1 \Leftrightarrow 2$ (išvada iš Kroneckerio-Capellio teoremos) ir $1 \Leftrightarrow 3$ (praeitos paskaitos teiginys). Dabar įrodysime teiginius $1 \Rightarrow 5 \Rightarrow 4 \Rightarrow 1$.

$1 \Rightarrow 5$. Turime, kad $\text{rank}A = n$. Tada

$$\text{rank}A \leq \text{rank}(A|B) \leq n.$$

Todėl

$$\text{rank}A = \text{rank}(A|B) = n$$

ir pagal Kroneckerio-Capellio teoremą tiesinių lygčių sistema $AX = B$ suderinta.

Irodyta.

$5 \Rightarrow 4$. Turime, kad su kiekvienu stulpeliu $B = \begin{pmatrix} b_1 \\ \dots \\ b_n \end{pmatrix}$ tiesinių lygčių sistema $AX = B$ suderinta.

Tegu stulpelis X_1 yra sistemos $AX = \begin{pmatrix} 1 \\ 0 \\ \dots \\ 0 \end{pmatrix}$ sprendinys, stulpelis X_2 - sistemo-

temos $AX = \begin{pmatrix} 0 \\ 1 \\ \dots \\ 0 \end{pmatrix}$ sprendinys, ..., stulpelis X_n - sistemos $AX = \begin{pmatrix} 0 \\ 0 \\ \dots \\ 1 \end{pmatrix}$

sprendinys. Tada kvadratinei matricai $Y = (X_1|X_2|\dots|X_n)$ teisinga:

$$AY = (AX_1|AX_2|\dots|AX_n) = \begin{pmatrix} 1 & 0 & \dots & 0 \\ 0 & 1 & \dots & 0 \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ 0 & 0 & \dots & 1 \end{pmatrix} = I_n.$$

Parodysimė, kad teisinga ir $YA = I_n$, t.y. matrica $Y = A^{-1}$.

Turime

$$n = \text{rank}I_n = \text{rank}AY = \text{rank}Y \leq n.$$

Todėl $\text{rank}Y = n$ ir matricai Y , kaip ir matricai A , galioja 5 sąlyga, iš kurios mes gauname, kad egzistuoja matrica Z , su kuria $YZ = I_n$.

Tada

$$YA = YAI_n = YAYZ = YI_nZ = YZ = I_n.$$

Irodyta.

4 $\Rightarrow$ 1. Tegu matrica A turi atvirkštine:

$$AA^{-1} = A^{-1}A = I_n.$$

Tada

$$\text{rank } AA^{-1} = \text{rank } I_n = n$$

ir

$$n = \text{rank } AA^{-1} \leq \text{rank } A \leq n,$$

todėl $\text{rank } A = n$ ir matrica A yra neišsigimus.

Irodyta.

Teorema įrodyta.

Pratimas. Su kiekviena kvadratinė matrica $A = \begin{pmatrix} a_{11} & \cdots & a_{1n} \\ \cdots & \cdots & \cdots \\ a_{n1} & \cdots & a_{nn} \end{pmatrix}$ na-
grinėkime matricą $\tilde{A} = \begin{pmatrix} A_{11} & \cdots & A_{n1} \\ \cdots & \cdots & \cdots \\ A_{1n} & \cdots & A_{nn} \end{pmatrix}$, čia $A_{ij} = (\leftrightarrow l)^{i+j} M_{ij}$, $M_{ij} \Leftrightarrow$ ma-
tricos A minoras. Skaičių A_{ij} vadiname **adjunktu**, o pačią matricą $\tilde{A}$ - **jungtine**
matricai A **matrica**. Pasinaudojė adjunktų savybe

$$a_{i1}A_{j1} + a_{i2}A_{j2} + \cdots + a_{in}A_{jn} = \begin{cases} \det A, \text{ jei } i = j \\ 0, \text{ jei } i \neq j \end{cases},$$

įrodykite, kad $A^{-1} = \frac{1}{\det A} \tilde{A}$.

PRIEDAS.

Apibrėžimas. Tegu $A = \begin{pmatrix} a_{11} & \cdots & a_{1n} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ a_{m1} & \cdots & a_{mn} \end{pmatrix}$. Matricę $A^T = \begin{pmatrix} a_{11} & \cdots & a_{m1} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ a_{1n} & \cdots & a_{mn} \end{pmatrix}$ vadiname transponuota matrica. Turime $(A^T)_{ij} = (A)_{ji}$.

Matricos transponavimo operacija tenkina šias savybes:

$$T1. (A + B)^T = A^T + B^T, \text{ kai } A, B \in \mathbf{M}_{m \times n}.$$

$$T2. (\lambda A)^T = \lambda \cdot A^T, \text{ su visais } \lambda.$$

$$T3. (AB)^T = B^T \cdot A^T, \text{ kai } A \in \mathbf{M}_{m \times r}, B \in \mathbf{M}_{r \times n}.$$

$$T4. (A^T)^T = A.$$

Kaip pavyzdžių rodysime T3 savybę.

$$\begin{aligned} (AB)^T_{ij} &= (AB)_{ji} = \sum_{u=1}^r (A)_{ju} (B)_{ui} = \\ &\sum_{u=1}^r (A^T)_{uj} (B^T)_{iu} = \sum_{u=1}^r (B^T)_{iu} (A^T)_{uj} = (B^T \cdot A^T)_{ij}. \end{aligned}$$

Įrodyta.

Teiginys (matricų, turinčių atvirkštines, savybės). Tegu $A, B \in \mathbf{M}_n(\mathbf{F}) \Leftrightarrow$ matricos, turinčios atvirkštines. Tada:

1. $AB \Leftrightarrow$ matrica, turinti atvirkštinę, ir $(AB)^{-1} = B^{-1}A^{-1}$.
2. $A^{-1} \Leftrightarrow$ matrica, turinti atvirkštinę, ir $(A^{-1})^{-1} = A$.
3. Matrica I_n turi atvirkštinę.
4. Matrica A^T turi atvirkštinę: $(A^T)^{-1} = (A^{-1})^T$.

Įrodymas. 1. $(AB)(B^{-1}A^{-1}) = A(BB^{-1})A^{-1} = AI_nA^{-1} = AA^{-1} = I_n$ ir $(B^{-1}A^{-1})(AB) = B^{-1}(A^{-1}A)B = B^{-1}I_nB = B^{-1}B = I_n$.

2 ir 3. akivaizdu.

4. $A^T(A^{-1})^T = (A^{-1}A)^T = I_n^T = I_n$ ir $(A^{-1})^T A^T = (AA^{-1})^T = I_n^T = I_n$.

Įrodyta.

Apibrėžimas. Matematiniai objekty aibė, kurioje apibrėžta sudėtis ir daugyba iš skaičiaus, priklausančio $\mathbf{F}$, ir šie veiksmai tenkina savybes $V1 \Leftrightarrow V8$, vadinama vektorine erdvė virš $\mathbf{F}$.

Turime, kad matricų aibė $\mathbf{M}_{m \times n}(\mathbf{F})$ yra vektorinė erdvė virš $\mathbf{F}$. Tuo atveju, kai $m = 1$, sakome, kad turime eilučių vektorinę erdvę $\mathbf{M}_{1 \times n}(\mathbf{F}) = \mathbf{F}^n$ (vadiname aritmetine eilučių vektorine erdvę), o kai $n = 1$, sakome, kad turime stulpelių vektorinę erdvę $\mathbf{M}_{m \times 1}(\mathbf{F}) = \mathbf{F}_m$ (vadiname aritmetine stulpelių vektorine erdvę).

Apibrėžimas. Matematiniai objekty aibė, kurioje apibrėžta sudėtis, daugyba iš skaičiaus, priklausančio F , ir daugyba, ir šie veiksmai tenkina savybes $V1 \Leftrightarrow V8$ ir $S1-S4$ vadinama **algebra virš $\mathbf{F}$** .

Turime, kad kvadratinių matricų aibė $\mathbf{M}_n(\mathbf{F})$ yra algebra virš $\mathbf{F}$. Pačios skaitinės aibės $\mathbf{Q}$ ir $\mathbf{R}$ yra algebrų virš savęs.

Apibrėžimas. Matematiniai objekty aibė, kurioje apibrėžta sudėtis ir daugyba, ir šie veiksmai tenkina savybes analogiškos savybėms $V1 \Leftrightarrow V4$ ir $S2-S7$ vadinama **kūnu**.

Taigi, turime *realiųjų* skaičių kūng $\mathbf{R}$ ir *racionaliųjų* skaičių kūng $\mathbf{Q}$. Atkreipkime dėmesį į tai, kad sveikujų skaičių aibė $\mathbf{Z}$ nėra kūnas, nes joje neišpildytą savybę $S7$.